

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پژوهشی در مبانی و اصول

دانش رجال

سید مهدی لطفی

عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان

سرنشانه	لطفی، سید مهدی، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	پژوهشی در مبانی و اصول دانش رجال / سید مهدی لطفی.
مشخصات نشر	اصفهان : جهاد دانشگاهی، واحد اصفهان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۱۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۱۸-۰۵۸-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۰۲.
موضوع	حدیث -- علم الرجال
شناسه افزوده	جهاد دانشگاهی. واحد صنعتی اصفهان
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ پ۴/ل BP1114
رده بندی دیویی	۲۹۷/۲۶۴
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۵۸۳۳۱

پژوهشی در مبانی و اصول دانش رجال

تألیف	سید مهدی لطفی
ناشر	انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان
نویسنده	اول
ویراست	۱۳۹۴
تألیف	۳۰
تعداد صفحات	۲۱۰
لیتوگرافی / چاپ / صفحه	نگار
مدیر تولید	فرید - رفیعیان
طرح جلد و صفحه آرای	محمد - کریمانی
قیمت	۱۱۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۱۸-۰۵۸-۱

مراکز پخش

- اصفهان : (۱) انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان ۳۶۶۸۰۰۶۲ -
 (۲) علم گستر سپاهان : ۰۳۱-۳۲۲۱۹۹۷۹
 تهران : (۱) انتشارات جهاد دانشگاهی (دفتر مرکزی) تلفن : ۰۲۱-۶۴۸۷۶۲۶
 (۲) کتابیران : ۰۲۱-۶۶۵۶۶۵۰۹
 (۳) دانشیران : ۰۲۱-۶۶۴۰۰۲۲۰

www.jahadbookshop.ir

پایگاه اینترنتی

این اثر مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام و یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

پیشگفتار

دانش رجال، عنوان یکی از شاخه‌های علوم حدیث، از ابتدا مورد توجه علمای اسلامی بوده است. دلیل این توجه نیز در ضرورت پرداختن به احادیث و ارزیابی سندی آن‌ها نهفته است. احادیث معصومین (ع) دومین منبع شناخت دین اسلام، در طول تاریخ به واسطه راویان مختلفی در اختیار ما قرار گرفته که لازمه پذیرش این احادیث، اثبات صحت سند آن‌هاست. از این رو روشن شدن وضعیت این افراد از جهت وثاقت و ضعف به عنوان کرد اصلی علم رجال، ضروری است.

دانش رجال در بین شیعیان از دوره معصومین (ع) شکل گرفته و در دوره علمای متقدم در سبک و روش‌های مختلفی نمود یافته است. فیه است‌نگاری، مشیخه نویسی و طبقات نگاری از جمله این روش‌های تألیفی هستند که مورد توجه قرار گرفته است. متأخران شیعه نیز با تنظیم کتبی در قالب جرح و تعدیل، تلاش‌های پیشینیان خود را در شکلی منظم ارائه کردند و با دقت در مبانی و اصول این علم، زمینه رشد بیشتر آن را فراهم ساختند. نهایتاً به واسطه جبل عامل نقش مؤثری در رشد این علم ایفا کردند و با تولید آثاری در قالب جرح و تعدیل موجب پربایی بیشتر این علم شدند. رجال در دوره پس از متأخران نیز تحول دیگری به خود دید. در این دوره بین دانش رجال و تراجم تفکیک صورت گرفت و تحقیق در مبانی و اصول این علم توسعه یافت. در واقع رشد این علم، مرهون تلاش رجالانی است که در آثار مختلف خود به تنقیح اصول و قواعد علم رجال پرداخته و بررسی و تمرکز بر چرایی پرداختن به علم رجال، مبانی حجیت قول رجالی و همچنین تأکید بر تحقیقات رجالی همچون تمیز مشترکات و توحید اختلافات از جمله دستاوردهای این دوره در علم رجال است. در عصر حاضر نیز با لحاظ تحقیقات علمای پیشین، مبانی و اصول این علم مورد توجه بیشتری قرار گرفته و زمینه تحقیقات بیشتر در این زمینه فراهم شده است.

با در نظر گرفتن ضرورت این علم و نیاز دانشجویان تحصیلات تکمیلی به متن آموزشی مناسب در درس رجال الحديث، اثر حاضر در صدد است تا با بررسی مبانی و اصول این علم، زمینه آشنایی هر چه بیشتر دانشجویان با این علم را فراهم سازد. بر این اساس این کتاب در قالب پنج فصل مختلف متناسب با نیاز مذکور تنظیم شده است. فصل اول با رویکرد آشنایی با سیر تحول و تکامل علم رجال و بررسی مبانی حجیت قول رجالی شکل گرفته است. با توجه به اینکه جرح و تعدیل وظیفه و هدف اصلی این علم است، فصل دوم و سوم به این موضوع اختصاص یافته است. در فصل دوم به بررسی اصول جرح و تعدیل، ضوابط جرح و تعدیل و اقسام توثیقات پرداخته می‌شود. هدف اصلی فصل سوم تبیین الفاظ جرح و تعدیل بکار رفته در کتب رجالی است که دقت در آن‌ها لازمه بررسی رجالی سند احادیث است. در فصل چهارم با معرفی روش‌های رجالیان در تألیف و تنظیم مباحث رجالی، کوششی در جهت معرفی روش‌های کاربردی بررسی وضعیت راویان صورت گرفته است. در فصل پنجم نیز تحقیقات رجالی موجود در حوزه تمیز مشترکات و توحید مختلفات بیان شده است.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات

۱۳	تعریف علم رجال
۱۴	سیر تاریخی علم رجال
۱۶	ادوار مختلف علم رجال
۱۶	۱- دوره متقدمان
۲۱	۲- دوره متأخران
۲۲	۳- دوره پس از متأخران
۲۹	۴- معاصران
۳۱	حجیت اقوال رجالیان
۳۱	مفهوم حجت و حجیت در علم رجال
۳۲	مبانی حجیت قول رجالی
۳۸	حجیت توثیقات رجالیان متقدم
۴۱	حجیت توثیقات رجالیان متأخر

فصل دوم: اصول جرح و تعدیل و گونه‌های توثیق

۴۵	مفهوم جرح و تعدیل
۴۵	معنای لغوی جرح
۴۶	معنای لغوی تعدیل

۴۷	معنای اصطلاحی جرح و تعدیل
۴۸	ضوابط جرح و تعدیل
۵۰	راههای اثبات جرح یا تعدیل راوی
۵۲	اعتبار عدد در تزکیه راوی
۵۳	تعارض جرح و تعدیل
۵۴	انواع تعارض میان جرح و تعدیل
۵۵	حکم تعارض جرح و تعدیل
۵۹	گونه‌های توثیق
۶۰	توثیقات خاص
۶۰	تصریح مضموم (ع) بر وثاقت راوی
۶۱	توثیق رجالیان
۶۱	ادعای اجماع متقدمان
۶۲	گردآوری براین
۶۲	توثیقات عام
۶۳	۱- اصحاب اجماع
۶۵	سیر تاریخی قاعده اصحاب اجماع
۶۷	نقد و بررسی
۶۸	مراد از عبارت «تصحیح ما یصح عنه»
۷۰	۲- توثیق راویان کتابها
۷۱	وثاقت راویان سند تفسیر منسوب به علی بن ابراهیم قمی
۷۲	نقد و بررسی
۷۵	محدوده و گستره توثیق
۷۵	۳- توثیق مشایخ راویان و مشایخ اجازه
۷۶	مشایخ اجازه
۷۶	الف: تعریف شیخ و مشایخ
۷۷	ب: تعریف مشایخ اجازه
۷۸	ج: پیشینه اصطلاح مشایخ اجازه
۸۰	د: اقسام مشایخ اجازه
۸۰	و: دیدگاه‌های مختلف درباره مشایخ اجازه
۸۵	۴- توثیق خاندانهای راویان
۸۵	خاندان ابوشعبه حلبی

۸۷	۵- توثیق راویان خاص
۸۷	ترحم و ترضی یکی از اعلام
۸۹	نقد و بررسی
۹۱	۶- توثیق و کیلان ائمه (ع) و مصاحبان معصوم (ع)
۹۱	و کالت امام

فصل سوم: الفاظ جرح و تعدیل

۹۴	الفاظ توثیق
۹۴	عدل، ضابطه، امانی
۹۸	ثقه
۱۰۱	نقد و بررسی
۱۰۷	ثقه ثقه
۱۰۸	ثقه فی الحدیث او فی الروایه
۱۱۰	صحیح الحدیث
۱۱۱	عین و وجه
۱۱۳	شیخ الطائفه، من اجلاء الطائفه، معتمد الطائفه
۱۱۴	صاحب سر امیر المومنین (ع)
۱۱۴	حجه
۱۱۵	الفاظ مدح
۱۱۶	۱- الفاظ دال بر حسن راوی
۱۱۶	فاضل
۱۱۶	دین
۱۱۷	خاصی
۱۱۷	صالح الحدیث
۱۱۷	مشکور، خیر
۱۱۷	من اولیاء امیرالمؤمنین
۱۱۸	متقن
۱۱۸	ثبت
۱۱۹	سلیم الجنبه
۱۱۹	لابأس به
۱۲۱	مسکون الی روایتہ

۱۲۲	۲- الفاظ دال بر مدح مطلق
۱۲۲	ممدوح
۱۲۲	قریب الامر
۱۲۳	من اصحابنا
۱۲۳	مضطلع بالروایه
۱۲۴	الفاظ جرح و ذم
۱۲۵	الف: الفاظ جرح
۱۲۷	ب: الفاظ ذم
۱۲۸	الفاظ خنثی
۱۲۹	أسند عنه

فصل چهارم: روش‌های رجالی

۱۳۵	انقسام روش‌های رجالی
۱۳۶	۱- روش‌های تألیفی
۱۳۶	الف: روش طبقات
۱۳۸	کاربرد طبقات در بین محدثان و علما
۱۴۰	طبقه‌بندی راویان و محدثان
۱۴۴	ب: روش مشیخه
۱۴۷	ج: روش فهرست‌نگاری
۱۴۷	پیشینه فهرست‌نگاری
۱۴۸	فهرست‌نگاری آثار و مکتوبات شیعه
۱۴۹	۱- دوره شکل‌گیری فهرست‌نگاری
۱۵۰	۲- دوره شکوفایی و کمال
۱۵۳	۳- دوره افول فهرست‌نگاری
۱۵۵	سبک کتب فهرست
۱۵۶	د: روش جرح و تعدیل
۱۵۷	ه: روش فواید نویسی
۱۵۷	۲- روش‌های تحقیقی
۱۵۷	الف: روش تحلیلی
۱۵۹	ب: روش تعویض اسانید

فصل پنجم: تحقیقات رجالی

۱۶۴	۱- توحید مختلفات
۱۶۵	عامل اختلاف نام راوی
۱۶۶	اقسام مختلفات
۱۶۶	مراحل توحید مختلفات
۱۶۷	قرائن اتحاد
۱۶۷	۱- اتحاد در اطلاعات نام‌شناختی
۱۷۲	۲- وحدت در اطلاعات شرح‌حالی
۱۷۳	۳- وحدت آثار علمی
۱۷۸	قرائن عدم اتحاد
۱۷۸	۱- وجود دو عنوان مستقل در کتب رجالی
۱۸۲	۲- وجود اختلاف در اطلاعات شرح‌حالی راوی
۱۸۴	۳- اختلاف در طبقه
۱۸۴	۲- تمییز مشترکات
۱۸۶	انواع اشتراک در اسامی
۱۸۸	عوامل اشتراک در نام‌های رجالی
۱۸۹	ضوابط شناسایی راویان مشترک
۱۸۹	۱- طبقه راوی
۱۹۵	۲- مشایخ و شاگردان خاص راوی
۱۹۶	۳- مقایسه اسانید
۱۹۶	۴- راوی کتاب یا اصل بودن
۱۹۷	۵- شهرت یکی از راویان مشترک
۱۹۸	۶- بررسی قرائن
۱۹۹	پیوست
۲۰۲	منابع